

ispitni centar
**PRAVA
MJERA
ZNAJANJA**

DRŽAVNO TAKMIČENJE 2020.

SREDNJA ŠKOLA, III i IV RAZRED

ISTORIJA

Autorka/autor testa

Recenzentkinja/recenzent

Podgorica, 20..... godine

UPUTSTVA ZA TAKMIČARE:

- svi takmičare počinju rad na testu u isto vrijeme i u istoj prostoriji,
- svaki takmičar sjedi sam u školskoj klupi,
- test traje sat i po (90 minuta),
- zabranjeno je lažno predstavljanje takmičara,
- zabranjeno je korišćenje mobilnih telefona tokom rada na testu,
- zabranjeno je pričati sa drugim takmičarima dok test traje,
- na klupi takmičar može da ima samo odštampan test sa pitanjima, hemijsku olovku (jednu u rezervi),
- kontrolori na testu mogu takmičarima dozvoliti da na klupi drže flašu sa vodom i papirne maramice ako procijene da je to neophodno,
- test se popunjava isključivo hemijskom olovkom (plavo ili crno mastilo),
- zabranjeno je prepravljavanje već datih odgovora, jednom upisani odgovor ili zaokruženi odgovor ne smije se prepravljati, u slučaju da se to uradi odgovor neće biti priznat,
- prije početka testa kontrolor je dužan da takmičarima saopšti pravila rada na testu i ponašanja u učionici,
- kontrolor upisuje poene i vrši druge intervencije prilikom ocjenjivanja testa hemijskom olovkom (crveno mastilo).

Dragi takmičari,

prije početka izrade testa pažljivo pročitajte svako pitanje, potom ih rješavajte.

Želimo Vam puno uspjeha u radu.

Pitanja za test iz istorije za 2020. godinu.

1. Postepene promjene u shvatanju uloge čovjeka u društvu i iskazani otpor prema srednjovjekovnom pogledu na svijet, širenje pismenosti, razvoj gradova i porast bogatstva u Evropi XIV-XVI v. doveo je do pojave humanizma i renesanse u sjevernoj Italiji. Taj period iznjedrio je brojne kulturne stvaraoce (naučnike, slikare, filozofe, vajara, arhitekte, književnike itd). Na linijama upišite imena autora nekih poznatih književnih i filozofskih djela.

- a) *Pohvala ludosti* - **Erazmo Roterdamski** ,
- b) *Istorija Firence* - **Nikolo Makijaveli**; ,
- c) *Utopija* - **Tomas Mor** ,
- d) *Bijesni Orlando* - **Lodoviko Ariosto** ,
- e) *Oslobođeni Jerusalim* - **Torkvato Taso** .

(5 bodova)

2. Dopuni tekst tačnim odgovorima:

Za vrijeme Staniše Crnojevića tj. Skender-bega Crnojevića, Crna Gore je iz skadarskog izdvojena u poseban **sandžak**(1), a njeno stanovništvo je proglašeno slobodnim seljacima sa **filuridžijskim** (2) obavezama. Od 1566. do 1576. Crna Gora je u sastavu **dukađinski** (3) sandžaka.

(3 boda)

3. Krajem XV v. pokrenut je veliki talas geografskih otkrića koja su ubrzo dovela i do kolonijalnog širenja evropljana na novootkrivena područja. Tvoj zadatak je: na praznim linijama upiši tačne odgovore.

- a) koje godine je Kolumbo otkrio ostrva Kuba i Hispaniola (Haiti)?
1492. g ,
- b) kako se zvao engleski admiral i moreplovac koji je nakon Magelana, bio prvi moreplovac koji je oplovio Zemlju 1577-1580?
Frensis Drejk ,
- c) kako se zvao konkvistador koji je osvojio državu Inka?
Francisko Pizaro ,
- d) kako se zvao konkvistador koji je osvojio državu Asteka?
Ernan Kortes ,

(4 boda)

4. Pažljivo pročitaj tekst:

“U svojih '95 teza' tražio sam da se svi hrišćanski podanici oslobode zloupotreba od strane papstva, ukazujući na posebno težak položaj seljaka koji su imali dva gospodara kome plaćaju poreze: jedan je papa a drugi je knez na čijem imanju rade. Zbog toga sam snosio velike posljedice i zbog straha za svoj život nijesam ni otišao na Sabor u Vormsu sazvanog od strane cara Svetog rimskog carsta. Ali, sada kada seljačka rulja nekontrolisano pali kneževeska imanja i ubija njihove vlasnike dužan sam da objavim sljedeće kneževima koji su prihvatili moje učenje”. *“Seljaci se imaju ubijati, daviti i klati javno i tajno kao što se bijesni psi imaju ubijati”*.

Napomena: tekst je izmišljen osim poslednje rečenice koja je stavljena pod navodnike i ispisana italikom. Ipak, tekst govori o stvarnim događajima koji su se odrazili na vjerski i društveni život većeg broja evropskih država.

Tvoj zadatak je da odgovoriš na postavljena pitanja:

- a) koje godine su objavljene “95 teza”?
1517. g ,
- b) ko je autor “95 teza”?
Martin Luter,
- c) koje godine je održan Sabor u Vormsu?
1521. g ,
- d) kako se zvao car Svetog rimskog carstva koji je bio na Saboru u Vormsu?
Karlo V Habsburški ,
- e) kako se zvao vođa seljačkog ustanka a na čije uništenje je pozivao autor “95 teza”?
Toma Mincer

(5 bodova)

5. Za vrijeme vladavine sultana Sulejmana II Veličanstvenog Tursko carstvo bilo je na vrhuncu svoje vojne i ekonomske moći.

Tvoj zadatak je: da hronološkim redosledom upišeš početna slova ispred događaja iz desne kolone u lijevu kolonu na praznim linijama.

- 1 – f;
- 2 – e;
- 3 – c;
- 4 – a;
- 5 – b;
- 6 – d.

(5 bodova)

6. Francuska monarhija u doba Luja XIV bila je jedna od najjačih evropskih država. Tvoj zadatak je: da hronološkim redosledom poređaš događaje upisujući pored rednih brojeva lijeve kolone početna slova ispred događaja iz desne kolone.

- 1 – e;
- 2 – c,
- 3 – a;
- 4 – b;
- 5 – d;
- 6 – f.

(5 bodova)

7. Sukob između kralja i parlamenta u XVII v. u Engleskoj je toliko zaoštrio unutrašnje i političke odnose da su pristalice monarhije i pristalice republike svoje sukobe rješavali građanskim ratom.

Odgovori na sledeća pitanja:

a) koja dinastija je vladala Engleskom u trenutku izbijanja građanskog rata?

Stjuarti ,

b) kako se zvao vojni zapovjednik pristalica Parlamenta, a koji će upravljati novoproglašenom Republikom nakon pobjede u građanskom ratu?

Oliver Kromvel ,

c) kako se zvao vladar koga je Parlament vratio na presto nakon ukidanja Republike i time je ponovo uspostavljena monarhija?

Čarls II Stjuart .

(3 boda)

8. U XVI-XVII v. u Evropi je došlo do razvoja nauke uopšte. Na praznim linijama upiši imena autora poznatih naučnih djela ovog perioda:

a) *Matematički principi filozofije prirode* - **Isak Njutn** ,

b) *Zvezdani glasnik* - **Galileo Galilej** ,

c) *Unapređenje nauka* - **Frensis Bekon**.

(3 boda)

9. Krajem XVII v. na crnogorskom primorju dolazi do poleta u crkvenom graditeljstvu, kao i u profanom graditeljstvu, i prodora baroka, koji jedino u punom izražaju dolazi u Boki Kotorskoj. Napiši tačne odgovore na praznim linijama:

Najoučavanija barokna cjelina Boke Kotorske je grad **Perast** (1), u njemu se nalazi crkva Sv. Nikole, sa 55 m visokim zvonikom do nje koji iako je zidan u epohi baroka, ima obilježje arhitekture **romanika** (2) i **renesansa** (3). Poznata palata **Bujović** (4) je najznačajnija profana barokna građevina u Perastu i danas se u njoj nalazi muzej.

(4 boda)

10. Pažljivo pročitaj tekst:

“Obraćam se Vašem carskom visočanstvu, da meni, vladaru kraljevine koja otpočela rat i sa vašim viševjekovnim neprijateljem, omogućite povratak u svoju kraljevinu, nakon poraza i teške bitke kod Poltave. Vaš sam vječni dužnik zbog pruženog utočišta nakon teškog poraza koji sam pretrpio u Sjevernom ratu koji sam vodio sa velikom neprijateljskom carevinom, sa kojom ste i Vi upravo okončali sukob. U izmijenjenim okolnostima, kada ste u mogućnosti da nakon bitke na Prutu, zajedničkom neprijatelju postavite određene uslove mirovnog ugovora koji namjeravate sklopiti, nadam se da ćete izdejsstvovati moj povratak u kraljevinu, a ja ću zauzvrat nastaviti rat protiv carevine koja nas jednako ugrožava”.

Napomena: iako je tekst izmišljen on govori o stvarnim ličnostima i događajima koji su učestvovali u višegodišnjim sukobima. Na linijama upiši tražene odgovore:

a) koja dva hrišćanska vladara su vodila Sjeverni rat ?

Karlo XII i Petar I Veliki ,

b) koje godine je vođena bitka kod Poltave?

1709. g ,

c) koje godine je vođena bitka na Prutu?

1711. g ,

d) kada je okončan Sjeverni rat?

1721. g ,

(4boda)

11. Na teritoriji Crne Gore u više gradova sačuvani su sakralni objekti islamske arhitekture. Islamska arhitektura je najviše domete postigla na izgradnji bogomolja-džamija, koje su sačuvane ili su postojale u više gradova Crne Gore. Tvoj zadatak je da na praznim linijama upišeš tačne odgovore:

- a) kako se zove najpoznatija džamija u Pljevljima iz XVI vijeka?
Husein-pašina džamija ,
- b) kako se zvala prva džamija iz XVI v. od tri džamije koje su podignute u starom Baru, a sve tri su nosile nazive po imenima sultana za vrijeme čije vladavine su podignute?
džamija sultana Selima II, priznaj se i odgovor "Selimija"
- c) u kojem gradu Crne Gore su jedino sačuvani ostaci turskog vodovoda (akvadukta)?
stari Bar, priznaj se i odgovor Bar.

(3 boda)

12. Prosvetiteljstvo je kao filozofski i uopšte društveno-idejni pokret u Evropi, definitivno uobličen u XVIII v. Prosvetiteljstvo je bilo najviše istaknuto u Francuskoj gdje je bilo više značajnih predstavnika. Tvoj zadatak je: da pored naziva književnih, istorijskih i filozofskih djela upišeš imena njihovih autora:

- d) *Vijek Luja XIV* - **Fransoa Volter** ,
- e) *Duh zakona* - **Šarl Monteskje** ,
- f) *Društveni ugovor* - **Žan Žak Ruso** .

(3 boda)

13. Nasumično nabrojane događaje u vrijeme vladavine Petra I Petrovića poredaj hronološkim redosledom upisujući pored događaja redne brojeve:

- 1 – d,**
- 2 – c;**
- 3 – b;**
- 4 – e;**
- 5 – a;**
- 6 – f.**

(5 bodova)

14. Na praznim linijama upiši tačne odgovore u vezi sa Prvim srpskim ustankom.

Nakon što je srpska ustanička vojska odnijela pobjedu kod Ivankovca nad turskom vojskom **1805.** god. (1), srpska vojska uspjela je osvojiti i Beograd **1807.** god. (2). Mirovnim ugovorom 1812 god. sklopljenim između Rusije i Turske u gradu **Bukureštu** (3), članom br. 8 srpski ustanici su dobili amnestiju i određenu samoupravu, ali su morali Turskoj vratiti utvrđene gradove i plaćati umjereni danak.

(3 boda)

15. Nasumično nabrojane događaje iz perioda vladavine Petra II Petrovića Njegoša poredaj hronološkim redosledom upisujući pored rednih brojeva u lijevoj koloni početna slova ispred događaja iz desne kolone.

1 – b;

2 – a;

3 – c;

4 – d;

5 – e.

(4 boda)

16. Za vrijeme Napolena I Bonaparte, Francuska je bila jedna od najmoćnijih država Evrope. Sam Napoleon važi za jednog od najvećih vojskovođa, a uz to izvršio je i brojne reforme države.

Tvoj zadatak je: da hronološkim redosledom upišeš pored rednih brojeva u lijevoj koloni početna slova ispred događaja iz desne kolone.

1 – b;

2 – a;

3 – d;

4 – c;

5 – e;

6 – f.

(5 bodova)

17. Tokom druge polovine XIX vijeka razvio se kulturno-umjetnički pravac realizam, sa težnjom da stvarnost predstavi što je moguće više onakvom kakva jeste. Najveće domete u književnosti realizam je ostvario u Rusiji. Na praznim linijama upiši imena i prezimena autora tako da odgovaraju ponuđenim naslovima književnih djela.

- a) *Braća Karamazovi* - **Fjodor Dostojevski** ,
- b) *Rat i mir* - **Lav Tolstoj** ,
- c) *Revizor* - **Nikolaj Gogolj** ,
- d) *Lovčevi zapisi* - **Ivan Turgenjev**.

(4 boda)

18. U XIX v. i do početka prvog svjetskog rata pojedine kapitalistike države sprovodile su imperijalističku spoljnu politiku što je za rezultat, između ostalog, imalo i niz kolonijalnih osvajanja.

Tvoj zadatak je: da pored naziva država/kolonija na linijama upišeš nazive država koje su ih osvojile.

1. Hong Kong (od 1842) - **Engleska**,
2. Alžir (od 1847) - **Francuska** ,
3. Togo i Kamerun (od 1884) - **Njemačka** ,
4. Filipini (od 1898) - **SAD** ,
5. Libija (od 1912) - **Italija** .

(5 bodova)

19. Tehnički i tehnološki razvoj u XIX v. zahvatio je sve oblasti privređivanja i sve proizvodne procese. Tada su po prvi put ostvareni neki od brojnih izuma i pronalazaka na polju nauke i tehnike, dok su drugi dodatno usavršavani.

Tvoj zadatak je: na linijama pored rednih brojeva upiši početna slova koja se nalaze ispred naziva izuma i pronalazaka za koja smatraš da odgovaraju njihovim autorima.

Napomena: jedan pojam iz desne kolone je višak

1 – c;

2 – b;

3 – a;

4 – d;

(4 boda)

20. Trojni savez je vojno-politički savez nastao kao savez prvo dvije države 1879. a zatim i tri države 1882. Njegovo trajanje bilo je opterećeno odnosima sa ostalim velikim silama ali i unutrašnjim problemima izazvanih različitim interesima članica. Na praznim linijama upiši tražene odgovore:

a) koje dvije države su prve potpisale oktobra 1879. tajni ugovor o savezu poznat kao Dvojni savez?

Njemačka i Austrougarska ,

b) koja treća država pristupa Dvojnomo savezu maja 1882. kada taj savez prerasta u Trojni savez?

Italija ,

c) koja je od tri države, prva napustila savez tokom Prvog svjetskog rata 1915?

Italija .

(3 boda)

21) Nasumično navedene događaje iz Prvog svjetskog rata poređaj hronološkim redosledom upisujući na praznim linijama iza rednih brojeva početna slova ispred događaja iz desne kolone:

1 – b;

2 – a;

3 – c;

4 – d;

5 – f;

6 – e.

(5 bodova)

22) Spoljna politika Kraljevine SHS/Jugoslavije u periodu do ubistva kralja Aleksandra I Karađorđevića obilježena je i nastojanjima da se uz pomoć Lige naroda i Francuske obezbjedi teritorijalni poredak na Balkanu stvoren u Versaju. Na praznim linijama upiši tražene odgovore:

- a) kako glasi naziv saveza sklopljenog između Kraljevine SHS, Čehoslovačke i Rumunije?
Mala Antanta,
- b) koje godine je sklopljen taj savez? **1921. god ,**

(2 boda)

23) U političkom životu Crne Gore 1919-1941. djelovalo je više političkih stranaka koje su imale i svoje nedeljne listove kao politička glasila. Na praznim linijama pored naziva lista upiši naziv stranke čije je bilo glasilo:

- a) *Crnogorac* - **Crnogorska stranka** ,
- b) *Glas Boka* - **Jugoslovenska nacionalna stranka** ,
- c) *Naroda riječ* - **Demokratska stranka** .

(3 boda)

24) Poređaj hronološkim redosledom nasumično date događaje iz Drugog svjetskog rata upisujući na praznim linijama iza rednog broja lijeve kolone početna slova ispred događaja iz desne kolone:

1 – a;

2 – d;

3 – f;

4 – c;

5 – b;

6 – e.

(5 bodova)

25) Period „hladnog rata” obilježen je, između ostalog i stvaranjem vojno političkih saveza i blokovskom podjelom svijeta. Na praznim linijama upiši godine kada su savezi stvoreni:

a) NATO-pakt – **1949. g.**,

b) Varšavski pakt (ugovor) – **1955. g.**

(2 boda)

26) Na praznim linijama upiši tačne odgovore.

Referendum o obnovi nezavisnosti Crne Gore održan je 21. maja **2006.** god. (1). Predsjednik referendumske komisije koja je pratila referendumski proces bio je slovački diplomata **František Lipka, priznaje se i odgovor Lipka** (2). Crna Gora je **2017** god., (3) postala članica NATO saveza.

(3 boda)

